

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Українське географічне товариство

**ГЕОГРАФІЯ В КИЇВСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:
85 РОКІВ – ДОСЯГНЕННЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ
(GTSNU)**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 85-РІЧЧЮ ГЕОГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
(Київ, 30-31 березня 2018 року)**

Київ – 2018

ПАМ'ЯТКИ ОБОРОННОЇ АРХІТЕКТУРИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Розвиток туризму сприяє ростові інших секторів економіки і в часи сьогодення є одним із найперспективніших напрямів господарства України. За результатами дослідження „Tourism 2020 Vision” у Лісабоні на конференції було проголошено 5 перспективних напрямів розвитку туризму ХХІ ст. Одним із них є культурно-пізнавальний туризм, що дозволяє не лише цікаво провести дозвілля, але й збагатити свої історичні та культурні знання. Для його розвитку в Україні, загалом, та у регіонах, зокрема, є всі передумови. Одним із перспективних регіонів, що добре забезпечені історико-культурними ресурсами (надалі – ІКР), є Волинська область.

Значне місце серед ІКР області посідають пам'ятки архітектури і містобудування (надалі ПАМ). Сам термін „пам'ятка архітектури” є найдавнішим у пам'яткознавстві. Головною їхньою рисою є та, що з-поміж інших вони відзначаються своєю чисельністю і станом збереження, тому це підвищує їхню значущість. Такі пам'ятки поєднують у собі різноманітні цінності, зокрема й такі, як: міцність, корисність, краса, а також мають історичне та наукове значення [7].

Потенціал архітектурних та містобудівних ІКР утворюють ПАМ, якими є високохудожні архітектурні твори, що були збудовані за минулі роки. Вони найцінніші серед історико-культурних пам'яток і представлені архітектурними ансамблями й комплексами, історичними центрами, кварталами, площами, вулицями, залишками древнього планування й забудовами міст та інших населених пунктів, спорудженнями цивільної, промислової, військової, культової архітектури, народного зодчества, а також пов'язаними з ними здобутками монументального та садово-паркового мистецтва [2].

У межах Волинської області зареєстровано 495 ПАМ, з яких 213 мають національне значення. Під час детального вивчення пам'яток даного типу, встановлено, що велика кількість їх розсосереджена по території всієї області. Все ж, найцінніші з них знаходяться в найбільших та основних історико-культурних центрах області – містах Луцьку та Володимирі-Волинському. Саме у них утворені два історико-культурні заповідники: „Старий Луцьк” (1985 р.) та „Стародавній Володимир” (2001 р.), які є загальновідомими туристичними об'єктами Волині.

На відміну від інших регіонів України, до ПАМ Волинської області, в основному, входять сакральні об'єкти. Але все ж найбільше приваблюють

туриста об'єкти, які вирізняються своєю величиною і багатотою історією. До таких у межах області віднесемо замки. На території Волинської області із 5 відомих замків-фортець (Володимирський, Луцький, Околий, Радзивілів та Ратнівський) збереглися лише 3 – Любарта або Луцький і Околий у м. Луцьку та Радзивілів у м-ку Олика Ківерцівського району. Однак їхня туристична значущість дозволяє залучати останні до культурно-пізнавальних маршрутів. Замки зводили на місцях городищ і міст попереднього часу або на території старих міст, або поряд із ними розбудовувалися нові, що збільшувало їхню оборонну здатність. Інші два замки, Володимирський і Ратнівський, через їхню занедбаність, варто використовувати, на нашу думку, для розвитку археологічного туризму, як однієї зі складових культурно-пізнавального [3, 4].

Замок Любарта є значним туристичним об'єктом, що був зведений у XIII-XIV ст. князем Любартом у готичному стилі. Побудований він був із дерева, а реконструкцію його у цегляну споруду здійснив наступний правитель – Вітовт, через це зрідка його ще називають „Замок Вітовта”. Останній є одним із найбільших, найдавніших і найкраще збережених в Україні замків, а також головним об'єктом історико-культурного заповідника „Старий Луцьк”. У середньовіччі замок був політичним, адміністративним, релігійним центром міста і всієї Волині. Тут відбувалися засідання судів, знаходилася державна канцелярія, приміщення для різних „службовців”, у т. ч. й Великого князя.

Особливістю Луцького замку є й те, що всі вважають його одним замком і називають замком Любарта. Проте не всім відомо, що Луцький складається із двох замків – Любарта й Окольного. Останній був збудований князем Любартом для вигнаних міщан і відділявся від Верхнього замку перекопом. Він є дуже зруйнованим, тому єдина збережена вежа Чарторийських до туристичних маршрутів не входить, а рекреанти вважають його Луцьким замком. Луцький замок має зручне розташування, адже знаходиться в обласному центрі – м. Луцьку, куди з інших регіонів України простягаються як залізничні, так і автобусні маршрути.

На території Окольного замку та Любарта розміщуються 7 найцікавіших архітектурних пам'яток: сам Верхній замок (кін. XIII ст.), башти: В'їзна (Надбрамна) (кін. XIII ст.), Стирова (Свидригайла – XIV-XV ст.), Владична (XIII-XV ст.), замкові мури (кін. XIII-поч.XV ст.), житлові будинки „Шляхетський” (1789 р.) і „Єпископський” (1814 р.). Також у Луцьку знаходиться сакральна оборонна споруда – оборонна синагога XVII ст. Луцьк не обмежує туриста лише територією замку Любарта й пам'ятками архітектури історико-культурного заповідника „Старий Луцьк”, бо тут є ще понад 20 архітектурних пам'яток [1, 5, 6].

Замок Радзивілів – це велична ПАМ, хоча й на даний час занедбана. На відміну від Луцького, він не є настільки відомим, попри те, що розміщений відносно недалеко (44 км) від обласного центру і має з ним добре транспортне сполучення. Ймовірно, туриста відштовхує той факт, що сьогодні у стінах замку діє обласна психіатрична лікарня. Цей замок був одним із найславніших у часи Середньовіччя і належав литовському роду князів Радзивілів (Радивилів).

Князь Микола Радзивілл спорудив замок у 1564 р. (за іншими джерелами, у 1558 р.) в архітектурному стилі ренесансу і був одним із перших в Україні замком бастіонного типу. Уже у 1640 р. за сприяння Альберхта Радзивілла було завершено будівництво з додаванням споруд у стилі бароко, що змінило замок на палац, тому зменшило його оборонну здатність. Під час війни 1812 р. в замку розміщувався шпиталь російської армії. Від 1883 р. ремонтні роботи в замку проводилися впродовж майже 30 років під керівництвом відомого архітектора, автора будинку Львівського театру опери та балету Зигмунда Горголевського. У 20-ті рр. XX ст. оповненням палацу займався Януш Радзивілл.

У приміщеннях замку є чимало визначних пам'яток мистецтва, зокрема художні витвори, скульптури, колекція кінської зброї та вмурована у стіни венетська мозаїка. Замок витримав багато нападів. Також в Олиці є мури з баштами і брамами та в'їзна брама (інша назва – Луцька), яка є єдиним збереженим фрагментом потужних міських укріплень. Побудована вона була у 30 рр. XVII ст. і була тогочасною митницею [3, 5, с. 176].

Володимирський замок, на місці якого зараз залишилися лише вали, був споруджений у 40-70 рр. XV ст. за наказом польського короля і Великого князя Литви Казимира IV Ягайловича. Знаходився він над заплавою р. Луга й оточувався ровами, що наповнювалися її водами та допливами р. Смотрич. На території замку було декілька будівель, зокрема, дерев'яний королівський палац, дерев'яна церква і 12 будинків, також житлово-господарські споруди [2, 5, с. 174].

Час спорудження Ратнівського замку не відомий, але за писемними даними період його існування припадає на XV-XVII ст. Проте спираючись на археологічні дані, можна стверджувати, що дерев'яна фортеця тут існувала ще у XII ст. і знаходилася над р. Прип'ять, з одного боку і над р. Тур, з іншого. Сьогодні ж на її місці у м. Ратне є урочище з назвою Замок [5].

Список використаних джерел: 1. Баюк В. Археологічні дослідження Луцька (історія і сьогодення) / В. Баюк // Краєзнавство: науковий журнал. – 2010. – Ч.1-2. – С.123-129. 2. Добинда І.П. Пам'ятки архітектури та містобудування Волинської області та їхні територіальні характеристики / І.П. Добинда // Наук.вісн. Чернівецького нац. ун-ту. Вип.355: Географія. – 2013. – С. 27-31. 3. Круль В.П. Культурно-історичні рекреаційні ресурси Волинської області / В.П. Круль, І.П. Ковальчук // Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи. – Вип. 3: матеріали міжнародної наукової конференції „Туризм і розвиток регіону” (Івано-Франківськ - Яремче, 19-21 жовтня 2011 р. - Івано-Франківськ: Фоліант, 2011. – С. 271-276. 4. Круль В. Територіальний розподіл пам'яток архітектури та містобудування Волинської області / В. Круль, І. Добинда // Географічна наука і практика: виклики епохи: матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 130-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 16-18 травня 2013р.) – Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – С. 276-280. 5. Кучинко М. Археологія Волині [монографія] / М.Кучинко. – Луцьк: Видавництво обласної друкарні, 2005. – 202 с. 6. Лесик О. Замки та монастирі України / О.Лесик. – Львів: Світ, 1993. – 144с. 7. Основи пам'яткознавства / [під заг. ред. Л.О. Гріссена, О.М. Титової та ін.] – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПШ, 2012. – С. 99-127.

А. В. Кузичин ПРОСТОРОВИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ОБЛАСТЕЙ КАРПАТСЬКО-ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ).....	215
Viktorii Kiptenko GEOGLOBALISTICS AND REGIONAL STUDIES: GEOGRAPHY AND GLOBAL COMPETENCES.....	218
Р. Р. Сливка ВРАЗЛИВІСТЬ ПОСТРАДЯНСЬКИХ ДЕРЖАВ ДО КОНФЛІКТІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВІЙНИ: ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД.....	221
Oleksiy Gnatiuk DECOMMUNIZATION OF STREET NAMES IN UKRAINE: REGIONAL STRATEGIES.....	224
М.П. Добиня ПРОБЛЕМА МАСШТАБУ В ЕЛЕКТОРАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ УКРАЇНИ.....	227
А.Д. Калько, Т.О. Басюк, Ю.М. Шпонтак ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЯК ОБ'ЄКТ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	230
І.В. Поплавська ГЕПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ОБЛАСТЕЙ ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ.....	233
А.С. Цветкова ПРИРОДНІ Й АНТРОПОГЕННІ РЕСУРСИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	236
В.П. Круль, І.П. Добинда ПАМ'ЯТКИ ОБОРОННОЇ АРХІТЕКТУРИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	239
Мирослава Питуляк, Микола Питуляк, ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БЕРЕЖАНСЬКОГО ГОРБОГР'Я.....	242
Я. В. Джаман ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОГРАФІЧНОГО ЕКСКУРСІЙНОГО МАРШРУТУ ПОЛІЕТНІЧНИМИ ЧЕРНІВЦЯМИ.....	245
Л.М. Богдасьорова ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СІЛЬСЬКІ ТЕРИТОРІЇ.....	248
П.Л. Царик ДО ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА ЛАНДШАФТИ ДЖУРИНСЬКОГО КАНЬЙОНУ.....	250
О.Д. Король ЗВИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ – ВИСХІДНЕ ПОНЯТТЯ ТУРИЗМУ.....	254
Т.М. Праккопенко ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ РЕКЛАМИ ТУРИСТСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	257

СЕКЦІЯ 4.

ГІДРОЛОГІЧНІ ТА МЕТЕОРОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Л. В. Паламарчук, К. С. Сокур СИНОПТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СИЛЬНИХ ОПАДІВ У ТЕПЛИЙ ПЕРІОД РОКУ.....	259
Д. І. Холєвчук, О. В. Киналь РІВНИННІ МЕЗОКЛІМАТИ УКРАЇНИ: МЕЖІ, ПРОЯВ І МІНЛИВІСТЬ.....	262

В.В. Ігнатишин ДОСЛІДЖЕННЯ ГІДРОГЕОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ СЕЙСМОТЕКТОНІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ЗАКАРПАТСЬКОМУ ВНУТРІШНЬОМУ ПРОГІНІ.....	265
В.І. Затула, Н.І. Затула ПОКАЗНИКИ ТЕРМІЧНОЇ КОНТИНЕНТАЛЬНОСТІ ТА ОКЕАНІЧНОСТІ КЛІМАТУ І СУЧАСНА ПРАКТИКА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ.....	269
Г.І. Свінцицька ХВИЛІ ТЕПЛА ЛІТНЬОГО СЕЗОНУ В ПІВНІЧНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ.....	272
О.В. Гончаренко ХАРАКТЕРИСТИКА БІОКЛІМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	274
І.О. Костирко МАГНІТУДА ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТЕМПЕРАТУРНИХ ХВИЛЬ В СУЧАСНОМУ КЛІМАТІ МІСТА КИЄВА.....	277
А.В. Круківська, Н.В. Приймаченко, Н.В. Гречана ПРОСТОРОВА МІНЛИВІСТЬ ВОЛОГОВІСТУ ҐРУНТІВ У ВЕГЕТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	281
І. М. Олексієнко ПРОБЛЕМА КЛІМАТИЧНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ.....	283

СЕКЦІЯ 5.

КАРТОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА

Л.М. Даценко СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ КАФЕДРИ ГЕОДЕЗІЇ ТА КАРТОГРАФІЇ.....	287
Г. І. Деширик, Л. І. Стефанков ВЧИТЕЛЬ І НАСТАВНИК КАФЕДРИ ГЕОГРАФІЇ ВІННИЦЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	290
Р.М. Лозинський, В.І. Біланюк, А.І. Зубик ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВСТУП НА ГЕОГРАФІЧНІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА).....	292
Н.В. Муніч ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ.....	295
І.В. Удовиченко СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В ШКОЛІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	298
М. Д. Заячук, О. Г. Заячук ВИКОРИСТАННЯ ТОПОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТЕРИТОРІЇ ПРИ ОБҐРУНТУВАННІ ВИДІЛЕННЯ ОСВІТНИХ ОКРУГІВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ РАЙОНІ.....	300
Ю.О. Білоус ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖІ ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	302
Е. Л. Бондаренко ПЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ГЕОГРАФІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	304
А.М. Молочко, М.А. Молочко ДОВЕРШЕНА НАУКОЗНАВЧА (МОВНА) КОНЦЕПЦІЯ КАРТОСЕМІОТИКИ: ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ СУЧАСНОЇ КАРТОГРАФІЇ.....	308